

BIJNA GESTRAND

door
MARIE

NIJKERK. G. F. CALLENBACH

BIJNA GESTRAND

— . . .

E E N V E R H A A L

DOOR

M A R I E

-- —

NIJKERK — G. F. CALLENBACH.

HOOFDSTUK I.

De boerenhofstede en hare bewoners.

Op een namiddag tegen het einde van October hield een Utrechtsch wagentje stil, dicht bij het Noordhollandsche dorpje Laren, voor de boerderij van Boer Huiberts.

Haastig kwamen Teun de knecht en Rika de meid toegelopen; men zag aan hunne bedrukte gezichten, dat er op het oogenblik geen vroolijkheid heerschte in de vriendelijke hofstede met haar aardig tuintje, nog zoo rijk aan lieve najaarsbloempjes; het was alsof Teunus en Rika door verdubbelde vriendelijkheid en zorg wilden toonen, hoezeer zij deelden in het groote leed dat Boer Huiberts en Moeder Geurte had getroffen. Huiberts wierp Teunus de leidsels toe; „hier, Rika, neem jij Hannes aan, — Hannes, niet te dicht bij het paard, mijn jongske.” riep de boer, die trachtte door bedrijvigheid het pijnlijke van deze eerste tehuiskomst te boven te komen; — hij sprong van den bok; — „Geurte, geef mij nu kleinen Albert, Rika zal hem wel naar binnen dragen, — Hannes wacht op Grootvader, nietwaar, en mag zoolang de parapluie van Grootmoeder vast houden.” — Nu kwam Moeder Geurte te voorschijn; haar zacht gelaat, waarop zoo dikwijls een vriendelijke glimlach zetelde, was ernstig en

bleek, tranen druppelden langs hare wangen, — zwiġgend drukte zij Teunus en Rika de hand, en beide eerbiedigden de smart hunner meesteres in rouwgewaad: zij deden geen ijdele vragen. Een paar koffertjes, doozen en pakjes werden nog uit het wagentje gehaald, Rika bracht een hobbelpaard en een kinderstoel naar binnen, daarop ging Teunus met paard en wagentje naar den stal, en de Grootouders begaven zich met Rika en de kinderen naar de ruime keuken; het vuur aan den haard verspreidde een koesterende warmte, en een geurig kop koffie zou de reizigers verkwikken na hun droeven tocht. Zoo deden Hannes en Albert Berends hunne intrede in de woning van Boer Huiberts en Moeder Geurte, van dit oogenblik af hun gelukkig tehuis. De vierjarige Hannes babbelde aanhoudend voort op kinderlijke manier; Rika wist hem allerlei te vertellen, nam kleinen Albert op haar schoot, bediende de beide knaapjes van heerlijke melk met beschuit, en toen bracht Grootmoeder zelve hen met teedere zorg naar bed; *dat* wilde zij den eersten avond aan niemand anders overlaten.

Rika en Teunus legden zich dien avond ook zoo vroeg mogelijk ter ruste; zij begrepen dat de boer en boerin liefst alleen zouden blijven om zich aan hunne overpeinzingen over te geven, hoe droevig deze ook mochten zijn. „Mijn dochter heeft u beiden nog hare groeten gezonden,” zeide Moeder Geurte met haperende stem; „zij heeft mij verzocht u te vragen of ge goed voor haar knaapjes wilt zijn!” „Daar zal niets aan mankeeren,” was het korte antwoord van den trouwen, goeheartigen Teunus en hij veegde met de mouw van zijn boezeroen over zijn oogen; Rika bezegelde de woorden van Teunus met een stillen handdruk. Nu waren zij alleen, de beide rouwdragenden, die een paar dagen te voren hunne eenige dochter Trina

naar hare laatste rustplaats hadden gebracht. O, het waren dagen geweest vol angst en zorg, toen zij haar zachtkens zagen wegwijnen na den dood van haren man, dien een noodlottig ongeval plotseling van hare zijde had weggerukt. Sedert zij in het tweede jaar van haar huwelijk de dennenbosschen en heidevelden van het schoone Gooi had verlaten om zich in Amsterdam metterwoon te vestigen, was zij nooit meer zoo geheel dezelfde geweest, — zij scheen de stadslucht en het woelige stadsleven niet best te kunnen verdragen, — toen viel de zware slag — Trina deed haar best om moedig te blijven — zij wilde zich goed houden voor haar twee lievelingen, voor hare ouders, maar het mocht niet baten! Ruim zes maanden na den dood van haren man werd ook zij van deze aarde weggeroepen. Na een laatsten blik vol innige liefde op haar beide knaapjes, met moeders hand in de hare en een bede op de lippen, sluimerde zij zachtjes in — haar einde was vrede geweest! — 't Was nu alles voorbij, — de bedroefde ouders zaten met hun beidjes aan den bijna uitgebranden haard; Huiberts had zijn pijpje aangestoken; hij merkte niet eens dat het was uitgegaan, — moeders handen, anders zoo ijverig en bezig, rustten lusteloos in den schoot, — beiden verdiepten zich in het verleden, toen Trina de lust was hunner oogen, het zonnetje van haar tehuis, toen haar vroolijk lied, haar blijde lach weerklonk op de deel, in den tuin of op de weide als zij de koeien ging melken, en nu — zij hadden haar gebracht naar het donkere graf — „neen, neen,” — dacht moeder, „zij leeft bij den Heer!” — „Huib,” sprak Geurte, „ge hadt den blik van innige vreugd moeten zien, toen zij hoorde dat de knaapjes met toestemming van Teunus' ouders bij ons zouden komen, — „nu ben ik geheel gerust,” zeide zij met haar zachte, lieve stem, „o, moeder, God geve, dat zij

mogen worden zooals vader, mijn eigen beste, brave vader!" — Dat was te veel voor Huiberts; „mijn Trineke, mijn lieveling," snikte hij, „o, waarom zijt ge heengegaan!" En krampachtig schokte het lichaam van den sterken boer. Geurte ging naar hem toe, sloeg den arm om zijn hals, en fluisterde: — „Gods wil geschiede, Huibert; de Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, — de naam des Heeren zij geloofd! — Kom, laat ons eens gaan zien naar den schat, dien zij ons heeft nagelaten!" Samen stonden zij eenige oogenblikken voor de legerstede der twee kleinen, die in diepe rust waren gedompeld, Hannes met den blos der gezondheid op de wangen, Albert nog teer en zwak. — „Arm jongske," fluisterde Geurte, „Grootmoe zal je wel opkweeken!" Huiberts vouwde zijne handen: „mijn God," smeekte hij, „sta ons bij in de zorg voor de kostbare panden, die Gij ons hebt toebetrouwd!"

HOOFDSTUK II.

De kinderjaren van Hannes en Albert.

De twee jongetjes konden zich best schikken in de groote verandering die met hen had plaats gegrepen, en dank zij de liefdevolle zorgen der Grootouders leerden zij nooit den omvang kennen van het zware verlies dat hen had getroffen. Hannes was al heel spoedig recht in zijn nopjes op de boerderij; hij trippelde Grootvader achterna waar hij maar kon, in den stal of op het veld, tot groote vreugd van den boer. Het duurde niet lang of iedereen wist, dat waar Grootvader zich bevond, ook kleine Hannes

in de buurt moest wezen; wat een gejuich, toen hij voor het eerst op het veulen mocht zitten, natuurlijk onder Grootvaders toezicht, — of in den hooitijd boven op den hooiwagen! Allen hadden schik in het aardige ventje, dat zoo bedrijvig heen en weer liep, en hoorjes hooi bij elkaar legde, — ja, Hannes was met recht Grootvaders jongen, zijn glorie! „'t Is 'n flinke jongen,” zei boer Huiberts wel eens tot zijn vrouw, „er steekt een echte boer in den knaap!” Hannes had nog meer trekken met Grootvader gemeen: hij was bedachtzaam en overlegend van aard; als hij aan Grootvaders hand mee ging over het veld of naar het vee in de weide, deed hij allerlei vragen, en Grootvader had er wat een schik in om zijn kleinen jongen te doen opmerken, wat hij zelf van zijne jeugd af aan zoozeer had liefgehad. Dat waren oogenblikken van innig genot voor grootvader en kleinkind; en tevens oogenblikken waarin zaden werden gestrooid in het kinderlijk gemoed van godsvrucht en deugd, van liefde jegens den trouwen Hemelvader, die Zijne kinderen nooit vergeet. Over Albert maakten zich de Grootouders van jongs af dikwijls bezorgd met het oog op zijne driftbuien, waardoor het zwakke gestel veel te lijden had; Grootmoeder gaf hem om die reden wel eens meer toe dan goed voor hem was, en de kleine jongen, die spoedig merkte dat hij van Grootmoe nog al wat gedaan kon krijgen, was slim genoeg om daarvan zooveel mogelijk partij te trekken. Daarbij was hij dikwijls afgunstig als Hannes meer had dan hij; de broertjes hielden veel van elkaar, en zochten voortdurend elkaar op, maar toch was er nog al eens strijd over de een of andere kleinigheid, die Hannes soms van Grootvader had gekregen; op aandringen van Grootmoeder gaf Hannes, als de oudste en verstandigste, gewoonlijk toe; maar toen Albert bij het opgroeien flinker en sterker

werd, kwam Grootvader tusschenbeiden: als Albert ondeugend was, mocht hij niet meer ontzien worden, — dan kostte het dikwijls heel wat moeite, eer de kleine jongen zijn ongelijk had ingezien en om vergiffenis had gevraagd. Had hij echter eenmaal berouw, dan was hij bitter bedroefd, en zou alles doen om zijn vergrijp weer goed te maken. Behalve Grootmoeder, die met haar zachte, lieve stem Alberts drift veel eerder kon doen bedaren dan Grootvader, was er nog iemand die veel invloed op hem had, en dat was Liesje, het eenige dochtertje van den schoolmeester, een lieflijk kind met zachte blauwe oogen en blonde lokken. Zij kwam dikwijls eieren halen op de boerderij voor Moeder, die niet sterk was; Albert mocht versche eitjes uit de nesten nemen, — hij droeg het korfje voor haar heel voorzichtig, en al pratende en lachende brachten zij het samen aan Liesje's moeder. Liesje kon geen kwaad van Albert hooren, en was o zoo bedroefd, als hij op school door vader werd gestraft. Eens had Albert het erg bij Meester verbruid: in een jaloersche bui had hij zijn schrift verscheurd, en dat van een makertje geheel bedorven. Had hij nu maar schuld bekend en berouw getoond, maar neen, hij bleef hardnekkig zwijgen, zat met een stug gelaat rond te kijken, en scheen maar niet te gevoelen, dat hij het dien morgen al heel bont had gemaakt. Het was een vrje middag; de kinderen gingen allen vroolijk naar huis, — de zon scheen zoo mooi, — heerlijk om nu te spelen op de uitgestrekte heide in haar prachtigen najaarstooi! Albert moest natuurlijk nablijven, totdat hij schuld had bekend; hij zat alleen in de school met een onverschillig, norsch gelaat, alsof de vroolijke zonneshijn ook hem niet lokkend naar buiten riep, en de lieve heidebloempjes ook voor hem niet zoo heerlijk bloeiden! — hij had nog wel met Liesje afge-

sproken om samen groote ruikers te plukken voor Liesje's moeder en voor Grootmoe.

Liesje speelde buiten met een paar vriendinnetjes; — zij had echter geen schik in het spel, — telkens wierp zij een meewarigen blik door het venster naar de eenzame, kleine gestalte op de bank, het verst van het raam. Zij was maar blij toen de vriendinnetjes vertrokken, en liep heen en weer voorbij het raam tot aan de open schooldeur; eindelijk kon zij zich niet langer bedwingen, — even omgekeken naar vader, die op de speelplaats stond met den rug naar haar toe — toen gauw naar binnen. — „Albert,” zeide zij zacht, en legde haar handje op zijn arm, „Albert, ik ben zoo bedroefd!” — Albert zag op naar zijn vriendinnetje; „bedroefd, Liesje, waarom?” — „Omdat je hier zoo akelig alleen moet zitten, en 't is buiten zoo prettig!” — Albert antwoordde niet, maar op zijn gelaat kwam een zachtere trek; — „waarom werd je toch zoo boos, toen vader zei dat je slecht had geschreven?” — ging zij voort met trillende stem, „je hadt het gisteren immers zoo haastig gedaan, omdat je wou gaan knikkeren, — dat heb je mij zelf verteld; — vader kan toch niet zeggen dat het mooi is, als hij het heel leelijk vindt! — o, ik werd bang voor je, Albert, je zag er zoo akelig uit, — en Wim zijn schrift is heel bedorven, vol inktvlekken!” — Albert zag niet op, maar zijn lippen trilden. „Albert,” vervolgde zij, „toen ik verleden week ongehoorzaam was, zei Moeke dat de Heer Jezus heel bedroefd op mij neerzag — Hij heeft ons zoo lief, — nu is Hij zeker heel bedroefd over jou! — och, ik vind het zoo naar, zoo erg naar!” en Liesje begon te schreien. Dat kon Albert niet verdragen, — hij verborg het gelaat in zijn handen en riep snikkend uit: „Wat zal ik doen, Liesje?” — „Naar vader gaan en zeggen dat je er zoo'n

spijt van hebt!" — „Ik durf niet!" — „Durf je niet? — Vraag dan aan den Heer Jezus om je te helpen, — gauw, daar komt vader aan!" — Een stille verzuchting steeg op uit het hart van den berouwhebbenden knaap, — hij zag naar buiten, — zijn blik ontmoette juist dien van Meester; — het was alsof die blik hem zeide: „doe maar gerust wat Liesje je geraden heeft, — 't zal best afloopen!" — „Albert," riep Liesje, „Vader is al dicht bij de deur, — gauw — ik ga naar Moeke!" en vroolijk sprong het lieve kind naar buiten, wel wetende dat Albert spoedig zou volgen. Nog enkele oogenblikken en Albert stond voor den Meester, — hij bekende schuld met beschreid gelaat, — wie hem nu zag, zou in hem zeker niet den weerbarstigen knaap van straks herkend hebben. Meester sprak hem vriendelijk ernstig toe, en Albert heel deemoedig, vol berouw, belofde van ganscher harte dat hij zijn best zou doen om te strijden tegen jaloerschheid en drift. Och, die beloften, hoe eerlijk ook gemeend, als hij ze deed, zij werden zoo spoedig vergeten, vooral wanneer hij onder den invloed kwam van slechte vriendjes; — die wisten zoo goed, waar zij hem het best konden treffen!

HOOFDSTUK III.

Donkere wolken.

De kinderjaren waren voorbij gegaan; Hannes en Albert, onder zoo droeve omstandigheden op de boerderij gekomen, groeiden op tot flinke boerenzoons, — menigeen die hen zag, zeide: „nu, de oude luidjes hebben eer van hun werk. — Boer Huiberts is in de laatste jaren veel verminderd,

hij kan nu zachtjes aan de boerderij aan de jongens overlaten." Dit was inderdaad het geval wat Hannes betrof; Hannes was Grootvaders rechterhand; aan Hannes kon hij gerust de zaken toevertrouwen, want deze had, bij zijne groote liefde voor het buitenleven, zich ijverig toegelegd op alles wat den landbouw betrof; met hem kon Grootvader gerust beraadslagen wanneer de een of andere verandering moest worden gemaakt. Albert gaf niet zooveel reden tot tevredenheid; men kon niet bepaald op hem rekenen: soms was hij vol ijver, dan scheen het alsof de gebreken zijner kinderjaren bijna geheel overwonnen waren, totdat groote prikkelbaarheid en hevige driftbuien het tegendeel bewezen. Vooral in den laatsten tijd had hij daardoor aan zijne Grootouders veel verdriet veroorzaakt; hij was zelfs een paar maal des avonds niet te huis gekomen, maar toen Grootmoeder, die hij toch innig liefhad, hem de laatste maal diep bedroefd zijn gedrag had verweten, had hij ernstig beloofd in het vervolg beter op te passen. Had hij slechts den moed en de kracht gehad om den omgang met zijn vriend Willem te verbreken! In zijne kinderjaren had deze reeds een slechten invloed op Albert gehad; hij was lang bij een oom in Gelderland geweest, maar na eene afwezigheid van eenige jaren was hij bij zijne moeder, eene weduwe, teruggekeerd. Deze Willem had een hekel aan Hannes, met wien hij niet kon opschieten, en nu liet hij geen gelegenheid voorbijgaan om bij Albert een gevoel van afgunst op te wekken.

„Nu, men ziet wel dat Hannes een wit voetje bij je Grootvader heeft, — hij is evengoed baas als de oude man, — jij kunt zoowat voor knecht spelen." — Dergelijke aanmerkingen moest Albert meermalen hooren; soms kwam hij er heftig tegen op, maar toch — het ventijn drong naar binnen — de angel bleef zitten. De oude Hui-

berts was gedurende den laatsten strengen winter ernstig ziek geweest; hoewel beterende, bleef hij zich zwak gevoelen; — door een hevigen aanval van influenza waren zijne krachten zeer afgenomen. „Ik word nooit meer de oude,” zeide hij herhaaldelijk tot zijn vrouw, „wij zullen niet lang meer samen blijven, Geurte!” — Toen evenwel het Maartsche zonnetje zijne vroolijke stralen in Boer Huiberts kamer deed schijnen, begonnen moed en hoop te herleven. „Ik moet er uit,” zeide hij tot den dokter, „ik ben geen mensch om zoo lang binnen te zitten, — die kamerlucht zou iemand wel ziek houden.” — „Niet te vlug, Huiberts, niet te vlug,” vermaande de dokter, „dat Maartsche zonnetje kan je soms leelijk foppen, — wacht totdat de wind uit den goeden hoek waait.” — Op een morgen, toen de zon zoo vroolijk scheen, en heerlijke lente-lucht naar binnen stroomde, liet Huiberts zich niet langer weerhouden; hij moest naar buiten. Geurte hielp hem de warme jas aantrekken, gaf hem den dikken stok, en vergezelde hem op het zonnige paadje vóór de boerderij. Men kwam haar naar binnen roepen, er was iemand om haar te spreken; „voorzichtig zijn, Vader,” sprak zij bezorgd, „niet verder gaan dan het paadje, hoor, en dadelijk binnenkomen als je wat moe begint te worden.” — „Wees maar gerust, Geurte,” was het antwoord, „ik voel me nu al sterker, de lucht doet me goed.” — Langzaam ging hij voort, op zijn stok steunend, tot aan het eind van het paadje. „Ik zal toch eens even den hoek om naar het nieuwe boschje gaan kijken, waarover Hannes en Albert zich van morgen zoo druk maakten,” dacht hij; de weg viel niet meê, al was de afstand klein, bij het boschje gekomen moest hij op een boomstam gaan zitten om te rusten.

„Hannes had gelijk,” peinsde hij; „de boomen van de buitenste rij staan te dicht op elkaar; — wat maakte die

Albert zich weer driftig! — waarom wil hij toch naar geen rede hooren? — het zal wat geven, als ik er niet meer ben! ik moet van avond nog eens ernstig met Albert spreken!”

Hannes' aanmerkingen op dit boschje, waarover Albert toezicht hield, hadden een erge driftbui ten gevolge gehad, en Grootvader had, om verdere woorden te voorkomen, Albert opgedragen eenige zaken in Amsterdam te vereffenen; hij zou des avonds terugkeeren. Op den terugweg viel Huiberts het gaan moeielijk; hij was moe en kortademig, zelfs eenigszins huiverig geworden. „O Vader!” riep Grootmoeder, die hem haastig te gemoet kwam, verschrikt uit, „waarom ben je nu toch verder gegaan? — je ziet zoo wit!” — „Dat is door de ongewoonte,” verzekerde hij glimlachend; — plotseling moest hij stilstaan, hij voelde weer dien scherpen steek in de zij. „Geef mij je arm, vrouwlief,” sprak hij, „ik zal een uurtje gaan liggen, dan zal het wel bedaren,” maar ondanks zijne pogingen om zich voor de bezorgde Geurte goed te houden, bemerkte deze maar al te zeer, hoe zwaar hij op haar steunde; hij moest alweder stilstaan omdat de steken zich herhaalden. Hannes, die juist binnen kwam, en Geurte brachten hem te bed; de benauwdheid vermeerderde, de ademhaling werd steeds moeielijker. — Hannes ging spoedig den dokter halen, en deze schudde bij zijne komst bedenkelijk het hoofd. „Ge hadt nog niet naar buiten moeten gaan, Huiberts,” zeide hij, „vooral niet bij dien tochtigen hoek, de wind is nog te scherp.” — Alle goede zorgen van den dokter en de bedroefde Geurte mochten niet baten; — de koorts verhief zich, des avonds was de toestand hoogst ernstig, de dokter gaf weinig hoop. „Albert,” fluisterde de zieke te midden zijner benauwdheid, en zag verlangend om zich heen; „hij is er nog niet, vadertje,” ant-

woordde Grootmoeder schreiend, „wij hebben getelegrafeerd — hij heeft het telegram zeker nog niet gekregen.” „Geurte,” hield Huiberts, en greep de hand zijner vrouw, „ik ga heen.... Geurte, niet te bedroefd zijn.... mijn Heiland roept.... lees het mooie lied....” Geurte wist wat hij bedoelde, 't was zijn lievelingslied.

„Jezus, Uw verzoenend sterven
Blijft het rustpunt van mijn hart,
Als ik alles, alles derve,
Blijft Uw liefd' mij blij in smart.
Och! wanneer mijn oog eens breekt,
't Angstig doodzweet van mij leekt,
Dat Uw bloed mijn hoop dan wekke,
En mijn schuld voor God bedekke.”

„Ja, genade.... schuldvergifenis.... door Christus....” bad de stervende; „Albert....” hoorden Grootmoeder en Hannes hem weder fluisteren; zij zagen elkander wanhopig aan, — op het tweede telegram aan de familie was tot antwoord gekomen: „Albert vroegtijdig vertrokken, — niet kunnen vinden.” — Misschien was hij opgehouden, en kwam hij nog te voet; — helaas, uur na uur verliep, geen Albert verscheen. „Zeg aan Albert — vrede houden.... in liefde....” waren de laatste woorden van Grootvader, — toen verloor hij het bewustzijn. De dokter, die ijlings werd geroepen, sprak van hartverlamming: eer de morgen aanbrak, was boer Huiberts naar de heerlijke eeuwige woningen gegaan, waar zijn Heiland ook voor hem plaats had bereid. Weinige uren daarna verscheen Albert met verwilderd, ontsteld gelaat; hij had onderweg reeds gehoord dat Grootvaders toestand plotseling was verergerd; het telegram had hem niet kunnen bereiken, — hoewel hij aan zijne familie had verzekerd dat hij huiswaarts

ging, was hij volgens een afspraak met Willem dien nacht in Amsterdam gebleven, en eerst vroeg in den morgen vertrokken. — O, hoe trof hem Grootmoeders droef-verwijtende blik! hoezeer wenschte hij niet naar de stem van den verleider te hebben geluisterd, — dan had ook hij bij Grootvaders sterven tegenwoordig kunnen zijn! Als versuft staarde hij op de ontzielde trekken, op het bleek eerbiedwaardig gelaat waarover een uitdrukking van in-nigen vrede lag. Toch kon men, ondanks de verwijtingen die Albert zichzelf deed, niet bemerken dat hij oprecht berouw gevoelde; hij had iets vreemds en terughoudends over zich in de dagen, die Grootvaders begrafenis vooraf gingen, — hij vermeed Grootmoeder en Hannes zoo veel mogelijk, en was meest alleen. Op den dag der begrafenis echter maakte zich aan de groeve een diepe ontroering van hem meester; het was hem als hoorde hij Grootvaders stem, die hem, zooals op den dag zijner bevestiging, met teedere liefde toeriep: „Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? gewis als hij dat houdt naar Gods woord!” en toen welde een stroom van herinneringen bij hem op aan Grootvaders vermaningen, zijne trouwe zorgende liefde! En *hij*, o zelfs den laatsten dag van Grootvaders leven had hij, de ondankbare, nog verbitterd! was hij niet zoo onverstandig en driftig geweest over dat boschje, dan zou Grootvader zich dien morgen niet zoo hebben vermoeid! Tehuis gekomen sloeg hij schreiend de armen om Grootmoeders hals, — hij kon geen woord uitbrengen. De oude vrouw trachtte hem tot bedaren te brengen op hare liefdevolle wijze: „denk aan Grootvaders laatste woorden, Albert,” zeide zij, „liefde, — vrede, — zijn laatste gedachte was voor jou, mijn jongen!” — Had Albert in die oogenblikken nu maar kracht en steun gezocht bij zijnen Heiland! O, had hij in het gevoel zijner

zwakheid het biddend hart opgeheven tot Hem, die gezegd heeft: „Vrees niet, — geloof alleenlijk,” dan zou, toen Grootvaders laatste wenschen en beschikkingen werden voorgelezen, niet de vreeselijke hartstocht hem weer hebben beheerscht, die hem alle goede voornemens en beloften deed vergeten! Volgens Grootvaders wil moest alles op denzelfden voet blijven, zoolang Grootmoeder leefde, met de bepaling evenwel, dat vrouw Huiberts alle zaken zou behandelen in overleg met Hannes, op wiens gezond oordeel en bedachtzaamheid men zich veilig kon verlaten, — Hannes zou dus meer als hoofd optreden, en zijne Grootmoeder in alles trouw ter zijde staan. Albert zag op met vertoornden blik, — hij balde zijn vuist, — hij beet zich op de lippen om heftige uitroepen van verontwaardiging in te houden, — „wat — hij knecht bij Hannes! — neen, dat nooit . . . liever, ik weet niet wat, dan zich zoo te vernederen!” Hij luisterde niet meer naar hetgeen verder gezegd werd; — door zijne innerlijke woede, die hij slechts met groote moeite kon bedwingen, hoorde hij dus ook niet, hoe Grootvader gezorgd had dat hij als onafhankelijk van zijn broeder moest worden beschouwd

Nauwelijks waren de laatste woorden uitgesproken, of hij verliet haastig de kamer, zonder iets te zeggen; Grootmoeder en Hannes zagen hem na met angstigen blik — zouden zij hem volgen? — neen, 't was beter eerst zijn drift te laten uitwoeden, — straks zou Grootmoeder hem wel alles duidelijk maken, en vandaag, meer dan ooit, zouden hare woorden tot zijn hart doordringen! In opgewonden toestand dwaalde Albert door de naburige bosschen; — knecht van Hannes! — hij bedankte er voor — Grootvader had Hannes altijd voorgetrokken, nu ook dit nog! — En Grootmoeder had er van geweten! — had toegestaan dat Grootvader zoo iets neerschreef zonder

te bedenken hoe vernederend die schikking voor hem was! Men zei nog wel, dat hij, Albert, haar lieveling was! — hij lachte een akeligen rauwen lach; „nu was er niemand meer die voor hem opkwam, — hij zou niet meer terugkeeren — neen weg, weg van hier! — maar waarheen?” — Daar naderden voetstappen; een bekende stem riep hem aan, toen hij wilde omkeeren; 't was Willem met zijn vriend Marks, dien Albert in Amsterdam had leeren kennen — hij had geteekend voor Indië, en zou binnen zes weken vertrekken. Zij kwamen spoedig op de hoogte van wat er gebeurd was; hunne uitroepen van geveinsde verontwaardiging deden Alberts ergernis en drift ten toppunt stijgen. „Wel nu nog mooier,” riep Willem, „jij knecht bij Hannes! ik zou er hartelijk voor bedanken in jou plaats, — je hebt gelijke rechten! ga er vandoor, en zoek wat anders, je zult er zonder hen ook wel komen.” Marks sprak op gelijke wijze: „mijn familie heeft me ook zoo ellendig behandeld, daarom heb ik voor Indië geteekend, — doe zooals ik; je krijgt een mooi handgeld, — je bent vrij en ziet wat van de wereld, zonder op allerlei manieren gedwardsboomd te worden!” Dat denkbeeld lachte Albert toe; „wel ja, jongen,” voegde Willem er bij, „ga maar met ons mee naar Amsterdam, — Marks zal alles wel voor je in orde brengen, — zoo'n flinke knaap als jij bent is goud waard, — zij zullen je wat graag hebben!” — Nu dadelijk meegaan — zonder iets te zeggen — zonder van iemand afscheid te nemen — niet van Grootmoeder, niet van Liesje? — Liesje had aan de deur gestaan, toen hij driftig voorbij liep; zij had hem iets toegeroepen, maar hij had niet geluisterd! — Hij stond stil, — wie sprak daar tot hem? — wie fluisterde hem toe: „ga niet, luister niet naar hen, — Hannes is altijd een goede broer voor je geweest, hij zal je geen onrecht aandoen!” Was het de

stem van Liesje, hij zag om zich heen, er was niemand, — niemand behalve zijn twee makers. Zij zagen zijn tweestrijd op zijn gelaat, en riepen hem spottend toe: „ga maar knecht bij Hannes spelen, — vraag hem wat voor werk hij voor je heeft.” — „Neen, neen, — ik kom!” antwoordde hij heftig, en zijn goede engel, die hem nog had willen terughouden van den dwaalweg, week droevig ter zijde en liet hem gaan. Albert had nog het geld in zijn portefeuille, dat hij voor Grootvader in ontvangst had genomen; in die droeve dagen had hij nog niet met Grootmoeder afgerekend. „Je kunt het gerust houden,” verzekerde Willem, „het is je eerlijk deel, te meer als je denkt, dat je hun verder niets meer kost, een aardig voordeeltje voor Hannes!” — Grootmoeder en Hannes verkeerden in groote zorg toen Albert niet terugkeerde; Hannes en Liesje's vader gingen uit om hem te zoeken in de boschjes, op de heide, maar 't was te vergeefs! Eindelijk hoorden zij van een dorpsgenoot die uit Bussum terugkeerde, dat deze hem met Willem en nog een ander op den weg naar Bussum had ontmoet, zeker om van daar per spoor naar Amsterdam te gaan. Hoe treurig dit bericht hun op dien droeven dag ook in de ooren klonk, het was voor Grootmoeder en Hannes toch een geruststelling dit te weten; — als de driftbui bedaard was, zou Albert wel spoedig tot hen terugkeeren.

Inmiddels bracht Albert opgewonden dagen en nachten door, zijn vrienden lieten hem geen oogenblik alleen, hij kwam niet tot nadenken. Marks bracht alles voor hem in orde, na keuring werd hij dadelijk aangenomen, nu moest nog de toestemming van Grootmoeder en den voogd worden gevraagd. Onder toezicht van zijn twee vrienden, schreef Albert in een zeer opgewonden bui den brief naar huis, een korten harteloozen brief, waarbij hij het stuk

ter onderteekening insloot, met bijvoeging, dat wanneer men hem op de een of andere wijze tegenwerkte, het hun later berouwen zou; — hij was vast besloten naar Indië te gaan, en dacht er niet aan om nog eens over te komen. Had hij den brief den volgenden morgen overgelezen, hij zou hem niet hebben verzonden, maar zijne vrienden droegen wel zorg dat de brief dadelijk op de post werd gedaan; Albert wist later zelf niet meer, wat hij had geschreven.

De goede vrouw Huiberts schrikte hevig bij het ontvangen van dien brief; „ik kan hem niet laten gaan, — wat zal ik doen!” riep zij radeloos; ook Hannes was geheel verbijsterd, hij had nooit gedacht dat Albert zich door zijn drift tot zulk een stap zou laten meeslepen. „Weet u wat, Grootmoe,” riep hij eensklaps, „ik zal naar dominee gaan en hem vragen om even bij u te komen, — hij kan ons raad geven.” — De predikant kwam dadelijk, en las met stijgende verontwaardiging den onbeschaamden brief van Albert aan zijn trouwe Grootmoeder; „zoo’n driftkop, zoo’n weerbarstige jongen!” zeide hij, „’t is meer dan erg — wie zou zich hebben kunnen voorstellen dat hij ooit in staat zou zijn zoo’n brief te schrijven.” „Ja moedertje,” ging hij voort na eenige oogenblikken van nadenken, „wij moeten de zaak eens kalmpjes overleggen, en dan is mijn raad: zend hem de toestemming, maar voeg er een schrijven bij op je eigen lieve, trouwe manier. Blijft hij dan nog bij zijn voornemen, dan moet je geen moeite doen om hem tegen te houden, — hij zou zich hier toch niet willen schikken en u allen het leven verbitteren.” — Dominee Meljer bleef nog geruimen tijd praten; — „moed gehouden, vrouw Huiberts,” sprak hij bij zijn vertrek, „op dezen weg zal Albert wellicht tot inkeer komen, — vergezel hem met uwe gebeden; een flink

soldaat kan ook een trouw discipel des Heeren zijn. Denk aan mijn eigen jongen, mijn oudsten zoon, die als officier in Indië op allerlei wijze zooveel invloed uitoefent op de soldaten; wie weet of Albert ook niet met hem in aanraking komt." — Grootmoeder schreef den brief; uit elken regel straalden innige liefde en teedere bezorgdheid, geen woord van verwijt over zijn ondankbaar gedrag. „Kom toch gauw over, mijn jongen, Grootmoeder verlangt zoo naar je; — wie weet, als we samen den geheelen toestand eens bepraten, of je dan toch niet liever bij ons blijft." „Nu," dacht Hannes bij het lezen van Grootmoeders brief, „als hij dien brief heeft, zal hij gauw hier zijn!" — Hannes voegde er een hartelijk schrijven bij en Liesje die juist binnen kwam, schreef nog onder Grootmoeders brief: „Albert, kom toch spoedig, wij missen je allemaal." — Marks had het adres opgegeven, en kreeg dus bij aankomst den brief in handen; het bewijs van toestemming werd aan Albert ter hand gesteld, maar van den verderen inhoud vernam hij niets, — alles werd door zijn twee makkers dadelijk verscheurd. „Waarom zouden wij hem daarmee van streek maken," zeiden zij, „hij mocht nog eens terugkrabbelen." — „Is er geen brief bij," vroeg Albert op schijnbaar onverschilligen toon; „neen," was het korte antwoord; Albert staarde voor zich uit, hij had zoo zeker gedacht dat er een briefje van Grootmoeder bij zou zijn, of van Hannes — waren zij dan zoo verbiterd? — was het hun dan onverschillig dat hij wegging, ver — ver weg over de groote zee — dat hij misschien nooit terug zou komen? — Hij had juist de laatste dagen erg naar hen verlangd, en het plan gemaakt dadelijk naar huis te gaan, als er maar een woordje tot aanmoediging kwam! „Scheelt er wat aan, Albert?" vroeg Willem, die hem van terzijde scherp had gadeslagen; — „wel neen,

wat zou me schelen?" antwoordde hij spottend met schorre stem, „ik dacht er over hoe ik het best een vroolijken avond kan hebben!" — „Daar zullen wij je wel mee helpen," was het lachende antwoord, „kom maar mee!" — De volgende dagen en weken gingen in opgewondenheid voorbij; er was allerlei te doen, allerlei in orde te brengen. Eerst eenigen tijd in Harderwijk, toen weer naar Amsterdam, en te midden van al de afleiding en de nieuwe bezigheden werd elk verlangen naar huis, elke gedachte aan allen die hem lief waren, met kracht onderdrukt. De dag van vertrek brak aan, zonder dat hij zijn vriendelijk dorpje, Grootmoeder, Hannes of Liesje had wedergezien!

Inmiddels zagen vrouw Huiberts en Hannes elken dag verlangend uit naar een brief; tegen posttijd stond Grootmoeder trouw op den uitkijk, want zij moest Alberts brief het eerst in handen hebben, maar dag aan dag ging voorbij — er kwam geen bericht. Vrouw Huiberts was gedrukt door angst en zorg; bij de familie in Amsterdam kwam Albert in het geheel niet meer, dus niemand wist iets mede te deelen. De predikant kwam telkens hooren, of soms eenig bericht was gekomen; „ik moet naar Amsterdam," zeide hij bij zijn laatste bezoek, toen hij den smartelijken trek zag op Grootmoeders gelaat, „dan zal ik hier en daar eens naar hem informeeren, — misschien kom ik hem wel tegen." — Hij bracht echter geen gunstige berichten bij zijne terugkomst; Albert was naar Harderwijk, — een kennis had hem een poosje geleden gevraagd, of hij niet naar huis ging vóór zijn vertrek. „Ik zou je bedanken," was het scherpe antwoord geweest, „ik wil met niemand wat te doen hebben, — laten ze mij maar gerust vergeten!" — hij had deze woorden gezegd op den avond van den dag, toen hij te vergeefs op een brief had gehoopt!

„Die Albert, die Albert!” zuchtte de predikant, „hij is me een raadsel! — dat hij een driftkop is, ja, dat weten we allen, maar niet eens Grootmoeders brief te beantwoorden, — 't is ongehoord!” „Ik had nooit veel moeite om hem tot bedaren te brengen,” zeide vrouw Huiberts schreiend, „hij is stellig onder heel verkeerde invloeden gekomen!” — „Hoor eens, moedertje,” vervolgde de predikant, „je moet hem nu stil laten gaan, maar we zullen toch voor hem doen wat we kunnen; morgen vertrekt de mail, — ik schrijf alles aan mijn zoon te Batavia, en vraag hem om bij aankomst van de boot op Albert te letten; hij zal dan zeker goed het oog op hem houden, en ons zoo spoedig mogelijk bericht zenden. En dan, vrouw Huiberts,” ging hij troostend voort, „denk aan den verloren zoon, — denk aan den trouwen Herder die het afgedwaalde schaap ook in Indië niet aan zichzelf zal overlaten! Wie kan zeggen door welke koorden der liefde de Heiland hem weer tot zich zal trekken! Albert gaat niet alleen, waar onze gebeden hem vergezellen!”

O, het leed haar door Albert aangedaan, was voor de oude vrouw zwaarder te dragen, dan de droefheid over den dood van haar man; ook Hannes ging er zeer onder gebukt, — hij kon de gedachte niet van zich afzetten, dat hij, buiten zijn schuld, aanleiding had gegeven tot Alberts ondankbare, roekelooze handelwijze. Liesje was de vriendelijke troosteres, die in deze treurige dagen menig lichtstraaltje bracht in de sombere woning; hoezeer steeds bereid om Albert te verdedigen, nu kon zij zijne gevoelloosheid op geenerlei wijze verontschuldigen, — zóó te vertrekken, zonder een woord van afscheid, — het was verschrikkelijk! Toen zij er met juffrouw Bertha over sprak, de dochter van den predikant, bij wie zij vele jaren op de zondagsschool was geweest, stortte zij menigen traan;

juffrouw Bertha streelde het bedroefde jonge gezichtje; „hoor eens, Liesje,” sprak zij, „gij deelt in het geheim, dat vader en ik met Grootmoeder en Hannes hebben; vader heeft aan mijn broer gevraagd ons in elken brief te melden wat hij van Albert weet, — dat wordt aan Grootmoeder en Hannes voorgelezen, en gij moogt het ook hooren, — wat zegt ge daarvan?”

„Heerlijk, juffrouw! — maar eerst moet hij nog over die groote zee! — toen ik verleden herfst bij Tante in Zandvoort was, woedde er een zware storm, o, 't was vreeselijk, — zulke hooge golven! — en er gebeurden zooveel ongelukken, ik moet er telkens aan denken!” — „Hoe heb ik het nu met je, Liesje? Weet je niet dat wij overal in Gods Vaderhoede zijn? — Zoodra Albert zich weer tot den Heiland wendt, die de stormen doet bedaren, zal hij rustig zijn, en wij die hem aan den Heer opdragen, en op den Heer vertrouwen, *wij* moeten ook rustig zijn.”

Liesje boog beschaamd het hoofd, en 's avonds voor haar legerstede neergeknield, steeg de stille bede ten hemel: „mocht de Heer toch den armen Albert tot inkeer brengen, en over hem waken te midden der woedende baren.”

HOOFDSTUK IV.

Op reis.

De dag van vertrek voor Albert is gekomen; reeds vroeg in den morgen van een heerlijken lentedag op het einde van Mei, vertrekt hij met een detachement van 35 soldaten,

aanvullingstroepen voor het Indische leger naar de Amsterdamsche Handelskade, waar zij op de boot „Koningin Wilhelmina” aan boord zullen gaan. 't Is Albert wonder te moede, — niets, niets heeft hij meer gehoord van allen, die hem toch zoo lief waren, en nu welt plotseling de gedachte bij hem op: „waarom ben je niet nog eens gaan kijken?” — Neen, neen — hij dringt die gedachte met geweld terug, — „dan hadden zij hem „ook maar eens moeten schrijven, — 't is beter zoo, — van allen los, hij zal zijn eigen weg gaan!” — Op het voorschip van de boot staat hij alleen, verwijderd van de luidruchtige groep, waartoe ook Marks behoort, die hem in hun midden heeft trachten te lokken; hij schuwt op het oogenblik hun gezelschap — het is alsof hun ruwe woorden en spotternijen hem nu afkeer inboezemen! Velen van hen die vertrekken praten nog met familie of bekenden, die hun een goede reis komen wenschen. Naar hem ziet niemand om, en zijne gedachten vliegen terug naar de boerenhofstede te Laren, — naar de woning van den schoolmeester, — naar Liesje! — Een jong soldaat in zijne nabijheid, die ook heeft geteekend, en evenals hij voor het eerst zijn land verlaat, houdt de hand zijner moeder tusschen de zijne; — de zwakke vrouw, met de oogen vol tranen, spreekt tot hem op gedempten toon, — plotseling valt haar blik op den eenzamen makker, en zij vraagt meewarig: „Is uw moeder te huis gebleven, zijt ge hier alleen?” — „Ja,” antwoordt Albert; een brok komt hem in de keel, zijn blik wordt beneveld; „ik heb geen ouders meer!” — „Arme, arme jongen!” zegt de vriendelijke weduwe, en zij drukt nog inniger de hand van haren lieveling; „houdt u bij elkan- der, — helpt elkaar, — ik zal voor u *beiden* bidden.”

Plotseling geeft de stoomfluit het sein, dat het tijd is om te vertrekken; eerst werd nog gelachen en gepraat,

maar nu ziet men overal ernstige, bedroefde gezichten, behalve bij Marks en zijn gezellen. De arme moeder neemt snikkend afscheid van haar zoon, drukt ook Albert de hand; „blijft beiden braaf!” roept zij hun schreiend toe, toen zij over de loopplank weder aan wal is gekomen; daar blijft zij staan, om hen zoo lang mogelijk na te zien en toe te wuiven, en het is Albert alsof Grootmoeders stem hem die woorden heeft toegeroepen: hij voelt zich minder alleen, en drukt de hand van zijn nieuwen vriend. Plotseling wordt met kracht het Volkslied aangeheven, — allen zingen met geestdrift mede, ook Albert en zijn makker, terwijl de boot zich zachtkens steeds verder van wal verwijdert, — daarna weerklinkt het „Oude Wilhelmus”; beide liederen worden door een luid hoera aan boord en van den wal toegejuicht. De afstand wordt al grooter, — het valt moeielijk om nog de omtrekken te onderscheiden van wie aan wal staan, maar men wuift en groet, totdat ook het laatste stipje aan het oog is onttrokken. Albert en Gerrit zien elkander aan, en een hartelijke handdruk bezegelt het vriendschapsverbond dat in de afscheidsuie onder moeders oog is gesloten. Weldra zijn zij in een vertrouweljk gesprek; Gerrit vertelt, hoe, na vaders dood hun winkeltje sterk is achteruitgegaan; vader was vroeger ook in Indië geweest; hij had zich onderscheiden in den oorlog tegen Atjeh, maar door een verwonding was hij ongeschikt geworden voor den dienst. Nu moest moeder opkomen voor een vrij groote schuld, het zaakje werd verkocht, en hij had geteekend voor Indië, om met zijn handgeld moeder te helpen tot het betalen der schuld, die haar zoozeer bezwaarde. Hij zou zijn best doen, zooals vader had gedaan, en dan zou hij moeder, die nu bij een getrouwde dochter inwoonde, af en toe wel wat kunnen toezenden.

Albert luisterde naar Gerrits verhaal met groote ontroering: o, welke onedele drijfveeren hadden *hem* tot dit besluit gebracht — hoogmoed, afgunst, drift; — hij draalde met zijn antwoord, en zeide toen, dat na den dood van zijn grootvader oneenigheid in de familie was ontstaan, daarom had hij het voor zichzelf beter gevonden het land te verlaten; Gerrit zag echter dat onder het vertellen een hoog rood Alberts wangen kleurde; hij vraagde verder naar geen bijzonderheden.

De eerste dagen der reis gingen voorspoedig voorbij; de afwisselende bezigheden aan boord, de omgang met de nieuwe makkers gaven afleiding aan hunne gedachten, en Albert zoowel als Gerrit genoten van al het schoone en vreemde dat zij te zien kregen. In den avond zaten de soldaten in groepjes bjeen, en zongen schoone vaderlandsehe liederen, waarnaar de passagiers eerste klasse dikwijls kwamen luisteren; Albert had een goede stem — hij zong dapper mede, maar Gerrit was meestal toehoorder. Zijne gedachten waren dan bij Moeder, — zou zij aan kleinen Teunus, het zevenjarig zoontje van zijne zuster, van oom Gerrit vertellen, die nu verre weg was op de groote zee! — Die aardige kleine Teunus! — den avond voor zijn vertrek, had hij op zijn knie gezeten, en hem toegefluiserd: „Oom Gerrit, ik zal elken avond aan den Heere Jezus vragen, om goed voor je te zorgen, — moeke zegt dat de Heere Jezus ook op de zee is, en ook in dat verre land!”

„Zit je weer te suffen, Gerrit?” riep plotseling Marks spottend uit, op een avond dat hij zich aan dergelijke overpeinzingen overgaf, — „verlang je naar moeders pappot! — je zult een moedig soldaat zijn, als je in het vuur komt?” — Allen lachten, ook Alberts lach klonk Gerrit in de ooren. — „De moed bestaat niet in vloeken en spotten,” was Gerrits antwoord, terwijl hij opstond

om op eenigen afstand over de verschansing naar de witgekuifde golven te kijken, die zoo heerlijk schitterden in de laatste stralen van de ondergaande zon. Toen het donker werd, kwam Albert bij hem; „ben je boos, Gerrit?” vroeg hij; „wel neen, waarom? — je kunt immers omgaan met wie je wilt! — Maar in jou plaats, Albert,” ging hij voort, „zou ik oppassen voor Marks, — hij is slecht — hij geeft om God noch gebod, — ik zou hem niet graag voor mijn vriend kiezen.” — De volgende dagen ontweek Albert het gezelschap van Marks, maar toen deze op een avond zeide: „kom je bij ons zitten, Albert? — of wil Gerrit dat soms niet hebben?” wilde Albert niet den indruk geven, alsof hij aan Gerrits leiband liep, — hij voegde zich bij de vrienden van Marks. Deze deed zijn best om Albert in de hoogte te steken, hem overal in te halen; hij wist dat Albert op deze wijze het best kon gewonnen worden — Gerrit zag dan ook met leede oogen dat Marks steeds meer macht over zijn vriend verkreeg. —

Op zekeren nacht werden allen met schrik uit den slaap gewekt; in de Middellandsche zee, dicht bij de Fransche kust, was plotseling een hevige storm komen opzetten; de „Koningin Wilhelmina” stampte verschrikkelijk, storm en water gaven haar telkens zoo'n schok dat de arme boot er van kraakte en zuchtte. Het zeewater beukte verwoed tegen de wanden der boot, — groote golven sloegen er over heen, de stormwind loeide en gierde — het was een leven als een oordeel. In de hangmatten werden allen van rechts naar links, sommigen zelfs er uit geslingerd, — vooral de nieuwelingen, die nooit zulk een storm hadden bijgewoond, verkeerden in grooten angst. — „Ben je niet bang, Gerrit?” vroeg Albert die boven zijn vriend lag, in een oogenblik van stilte; het was alsof de storm krachten verzamelde, om op het

arme stoomschip met vernieuwde woede los te barsten. „Ik ben wel bang,” antwoordde Gerrit, „maar ik denk aan Moeder, en . . . ik bid!”

Bidden — Albert had het reeds zoo lang verwaarloosd — hij durfde nu niet te bidden! als de boot eens verging — als hij moest verdrinken — wat dan? — o, wat zou hij doen? — waaraan zou hij denken? — Plotseling kwamen hem Liesje's woorden uit zijne kinderjaren te binnen: „Albert, de Heer Jezus is zoo bedroefd, als wij kwaad hebben gedaan, en ziet in liefde op ons neer, zoodra wij berouw hebben!” Onwillekeurig vouwde hij zijne handen, en smeekte: „Heere Jezus, vergeef mij mijne zonden — red mij — red mij!” Langzamerhand bedaarde de storm, als een antwoord op zijn gebed; — in die nachtelijke uren nam hij zich stellig voor zoo spoedig mogelijk naar huis te schrijven, en Grootmoeder en Hannes om vergiffenis te vragen. Maar helaas! het gevaar was geweken, den volgenden morgen was er allerlei afleiding, allerlei bezigheid, — de stem van den verleider deed zich gelden met onvermoeide kracht, en de goede voornemens in de ure des gevaars opgevat, geraakten geheel in het vergeetboek.

HOOFDSTUK V.

Uittreksels van brieven uit Indië.

Luitenant Meljer te Batavia aan zijn vader, Predikant te Laren:

15 Juni. Ik ontving uw schrijven één week vóór de aankomst van de „Koningin Wilhelmina”, en had dus volop den tijd om mijne maatregelen te nemen: het

monsteren der troepen, die verwacht werden en alles wat daarmede in betrekking staat, werd op mijn verzoek *mij* opgedragen. Ik zag Albert dadelijk te midden zijner makkers; hoe gaarne had ik een praatje met hem gehouden, om over U allen te hooren en over mijn geliefd Noordhollandsch dorpje; maar ik hield me goed — het is voorloopig beter dat ik hem niet schijn te herkennen. Nu, dat kan ook best, want hij was geloof ik een twaalfjarige knaap, toen ik het laatst te huis was. Hij zag er best uit — ik kan haast niet gelooven dat er zooveel slechts in dien jongen schuilt — hij heeft een trouw, eerlijk gezicht. Enfin, wij zullen zien, ik zal goed het oog op hem houden, hij valt misschien nog wel mee! Zeg u maar aan Grootmoeder Huiberts dat zij zich niet te veel zorgen moet maken — het is zoo kwaad niet dat hij aan tucht en discipline gewend raakt! — Ik geloof wel dat Albert mij herkende; — toen de naam „Albert Berends” werd afgeroepen, zag hij eenigszins schuw naar mij heen, 't is maar goed dat zijns vaders naam mij meer vreemd is. De luitenant onder wiens bevel de troepen hierheen kwamen, was aan boord heel tevreden over Albert, evenals over zijn vriend Nelissen, een flinke Geldersche jongen. Er was echter nog een ander, een zekere Marks uit Amsterdam; op dezen was nog al eens wat te zeggen — hij had veel invloed op zijn makkers, ook Albert hield zich dikwijls met hem op. Ik schrijf dezen brief in haast, om Grootmoeder Huiberts, die mij zoo dikwijls op dikke pannekoeken heeft getrakteerd, zoo spoedig mogelijk gerust te stellen.

Welk een vreugde op de boerderij toen de predikant op een schoonen avond in Juli dezen brief kwam voorlezen; de meester en Liesje werden haastig geroepen, en aller gezichten klaarden op bij de bemoedigende woorden van

den luitenant. „Hannes,” zei Grootmoeder den volgenden morgen, „ik heb van nacht veel beter geslapen — wie weet of onze lieve Heer niet uit het kwaad het goede laat voortkomen!” en Hannes ging vroolijk fluitende door de velden, wat in den laatsten tijd niet dikwijls was gebeurd.

10 Juli. Tweede brief.

.... Met Albert gaat het nog al, — zijn sergeant houdt mij trouw op de hoogte, een paar maal heeft hij straf gehad, gewoonlijk wanneer hij goed vriend is met Marks; die zal hem niet veel goeds leeren, — jammer dat hij zich niet meer aansluit bij dien Gelderschen makker, een kranige jongen! Deze bezoekt geregeld onze vergaderingen en het Militairen tehuis, — vraagt boeken te leen, enz. Af en toe komt Albert met hem mee, en dan ziet men dat zij het samen best kunnen vinden. De twee laatste malen kwam Nelissen alleen; ik vroeg hem: „waar is je kameraad?” „Hij had geen zin, luitenant,” antwoordde hij met een zucht, „hij ging liever met Marks.” Ik zal zien of ik dien Marks hier niet vandaan kan krijgen.”

Deze brief gaf weer reden tot ongerustheid; de predikant informeerde in Amsterdam naar dien Marks — het was dezelfde in wiens gezelschap men Albert en zijn vriend Willem vóór zijn vertrek zoo dikwijls had gezien. Die Marks was lang niet gunstig bekend.

1 Aug. Derde brief.

Het spijt mij zeer dat de berichten dezen keer niet gunstig kunnen zijn. Albert heeft in dezen laatsten tijd herhaaldelijk straf opgelopen, vooral sedert zijn vriend Nelissen in het hospitaal ligt; ook nu weder. Ik ben van

plan hem eens bij mij te roepen, en ernstig met hem te spreken, te meer omdat ik Marks nog niet weg kan krijgen. Ik zal dan maar open kaart met hem spelen, dat komt mij nu het beste voor. Nelissen schijnt het Indisch klimaat niet best te kunnen verdragen, — wij hebben dan ook groote hitte gehad. De arme jongen heeft zich zoolang mogelijk goed gehouden, maar het ging niet, hij moest zich ziek melden. Ik bezocht hem en bracht hem eenige boeken — hij vertelde mij van zijne moeder, eene weduwe, — liet mij het Bijbeltje zien dat Moeder hem had medegegeven. Ook sprak hij over Albert, en zei tot mijn groote verbazing: „wat is het jammer, dat niemand zijner familie hem een woordje heeft geschreven, toen zij hem de geteekende toestemming terugzonden; dat heeft hem zoo verbitterd — hij vertelde het mij aan boord.”

Ik meen van u te hebben gehoord, dat allen tehuis hem zoo ernstig hadden verzocht om toch over te komen. Hoe komt dat overeen? Informeert u er vooral eens naar, want volgens Nelissen heeft hij bepaald niets vernomen — ik zal er ook met hem over spreken. . . .

Met groote ontroering werd dit schrijven gelezen. — Hoe, Albert had hun brieven niet ontvangen? — geen wonder dat hij in zijn drift had besloten zich niet meer om zijn tehuis te bekommeren, waar men het bericht van zijn vertrek zoo onverschillig had opgenomen! — Grootmoeder en Liesje stortten bittere tranen — Hannes balde de vuist — wie zou die brieven achtergehouden hebben? — Willem was sedert dien tijd niet meer in het dorp geweest, — hij had overal rondgezworven, maar eindelijk was het den predikant gelukt hem in Amsterdam op te sporen. Eerst hield hij zich heel onnoozel — hij wist van geen brieven — maar toen van strenge maatregelen werd

gesproken, kwam de waarheid voor den dag. De persoon die de geheele zaak had beredderd, was met Marks over eengekomen om de brieven te verscheuren; Albert zou daardoor misschien tot andere gedachten zijn gekomen. Grootmoeder, Hannes, Liesje, de dominee, allen zetten zich nu aan het schrijven, maar eer deze brieven vol innige liefde en hartelijke deelneming in Alberts bezit kwamen en den valschen vriend ontmaskerden, hadden de zaken een geheel andere wending genomen.

Luitenant Meijer had plotseling Batavia moeten verlaten, en daardoor zijn voornemen om openhartig met Albert te spreken niet ten uitvoer kunnen brengen. Albert kwam al meer en meer onder den invloed van Marks; helaas! de ongesteldheid van Nelissen was tot groot leedwezen van allen die hem kenden, van zeer ernstigen aard geworden, en de waarschuwingen van den trouwen vriend, al werden zij niet dikwijls gevolgd, hadden Albert toch menig maal van verkeerde stappen teruggehouden! — Hoe kort zijn verblijf ook was, Gerrit had zich in die weinige maanden de achting van superieuren en kameraden verworven; het plichtbesef van den jongen soldaat, zijn hulpvaardigheid en tjer werden algemeen geroemd; — nooit hoorde men hem vloeken of spotten met heilige zaken, en waar anderen het deden, weerhield geen valsche schaamte hem om er tegen op te komen, ondanks de spottende uitroepen en blijtende aanmerkingen van Marks en kameraden. Hij scheen ze niet eens te hooren, en juist daarom had Marks het er op gemunt, Albert, aan wien Nelissen zeer gehecht was, in het verderf te storten. „Wij zullen eens zien,” zeide Marks tot een zijner vrienden, even laag en valsch als hij zelf, „wij zullen eens zien, wie of meer invloed op dien onnoozelen zwakkeling heeft, hij of ik!” en het scheen wel alsof het plan van Marks zou gelukken, toen

Nelissen zoo ernstig ziek werd. Gelukkig, er kwam eindelijk eenige beterschap, — de zwakte verminderde, de koorts hield op, hij mocht weer wandelen in de heerlijke tuinen vol lommerrijk geboomte, tusschen de vele lage lange gebouwen met ziekenzalen, waaruit het groote hospitaal bestaat.

„Ik heb nu weer moed, Albert,” zeide hij op een avond, toen de twee vrienden in een der mooie lanen waren gezeten; „gisteren heb ik aan Moeder geschreven, en haar verteld dat je mij zoo trouw bezoekt.” — „Trouw! — dat mocht wat!” was Alberts antwoord, wiens beter ik bij Nelissen altijd voor den dag kwam, „ik had wel meer kunnen komen, Gerrit!” — „Nu ja, je kunt ook niet elken dag hier zijn, — 't is niet prettig bij een zieke, en je houdt zooveel van vrooljkheid!” — „'t Is maar goed dat je weer beter wordt, Gerrit,” hernam Albert, „ik verlang er naar om jou weer tot vriend te hebben!” — „Zou je dan den spot van Marks kunnen verdragen?” merkte Gerrit aan op voorzichtigen toon. Albert kleurde, — hij wist het, dat was zijn gevoelige plek, — door een woord van spot liet hij zich dadelijk weer meeslepen!

Helaas, de beterschap was van korten duur, — het was maar een vleugje, een schijn van genezing geweest — de ongunstige verschijnselen herhaalden zich, er was dagelijks koortsverheffing, de zwakte nam zoozeer toe, dat aan opzitten niet meer gedacht kon worden. Gerrits geduld en berusting waren voorbeeldig; dankbaar voor de kleinste oplettendheid van verplegers en vrienden, oefende hij onbewust een goeden invloed uit op de overige zieken in zijn zaal; men zag dat ruwe woorden en spotternijen hem hinderden, — zij werden eerst gefluisterd, toen zelfs nagelaten. — Het was tegen het einde van Augustus; Luitenant Meijer was te Batavia teruggekeerd, en bezocht dadelijk den zieken soldaat; hij schrikte van de verandering

die had plaats gegrepen; neen, hier was op geen herstel meer te hopen! Zoo lang mogelijk had Gerrit zelf aan zijne moeder geschreven, maar nu viel het schrijven hem o zoo moeielijk; zelfs de weinige woorden, die hij onder den brief zette, welken Luitenant Meijer voor hem aan moeder had geschreven, kostten hem de grootste inspanning. Ook Albert had een paar maal voor hem de pen opgevat, — dat waren Alberts goede oogenblikken! oprechte vriendschap voor Gerrit deed hem hartelijke woorden van deelneming neerschrijven, en die woorden, o zij waren balsem voor het treurende moederhart! zij dankte er haren God voor, dat nu moederliefde niet aan de sponde van haren zoon kon waken, trouwe vriendschap hem steun en lavenis bracht in zijn lijden! — Weinig vermoedde zij dat ook hier de Hemelvader in Zijne ondoorgrondelijke wijsheid, het kranke en zwakke had uitverkoren om den sterke in eigen oog tot redding te zijn. Luitenant Meijer had Gerrit den brief van Moeder voorgelezen, dien hij 's morgens had ontvangen, ook de heerlijke woorden van troost, die Moeder voor hem in zijn Bijbeltje had aangeteekend; — „arme, lieve Moeder,” fluisterde Gerrit met den brief in zijne vermagerde handen, na het vertrek van zijn bezoeker, „geen weerzien hier op aarde, maar daarboven bij den Heer!” — „Albert moet Moeders brief lezen,” dacht hij, en telkens dwaalden zijne blikken verlangend naar de deur, wanneer deze zacht werd geopend. „Als hij maar komt; 't is Koninginnedag.” Een vreemde onrust maakte zich van hem meester, als zag en voelde hij dingen die voorkomen moesten worden. „Ik moet hem spreken... ik moet...” Gelukkig, daar was Albert, maar haastig — onzeker, — hij ontweek Gerrits blik, en de onrust van den zieke vermeerderde. „Albert, lees Moeders brief voor,”

smeekte hij zacht; Albert las, de brave vrouw dankte hem voor zijn trouwe vriendschap, smeekte Gods zegen over hem af; — o, die woorden, zij vielen als brandende druppels op zijne ziel. „Albert, kom je van avond bij me?” vroegde de zieke met een vreemde uitdrukking in zijn oogen; — „ik kan niet, Gerrit!” — „’t Is feest, Albert, je bent vrij van dienst, — kom bij me!” — „Ik heb mijn woord gegeven; ik kan er niet van af. — „Aan wien?” — „Aan Marks, — het is zijn laatste avond, — hij gaat morgen weg.” „’t Is misschien ook *mijn* laatste avond . . . kom bij *mij*; Albert!” — „Wezenlijk, ik kan niet — ik heb het Marks nog moeten beloven, eer ik hier heen ging . . . morgen kom ik, Gerrit, en dan alle dagen, zoo dikwijls ik maar kan!” — Hij drukte de hand van zijn vriend, en ging ijlings heen, zonder nog een blik te slaan op Gerrits angstig gelaat, dat van koortshitte gloeide. In zijn gejaagdheid had de zieke zich opgericht; „hij gaat van avond zijn ondergang te gemoet . . . ik weet het . . . ik weet het . . .” kreunde hij „help, mijn God, red hem!” . . . en met een kreet van smart zonk hij neder op zijn legerstede. De verpleger kwam haastig naar hem toe, en schrikte van zijn gejaagden blik. „Wat is er, Nelissen,” vroegde hij op hartelijken toon, „kan ik wat voor je doen?” —

„ — Ja, ja, roep luitenant Meljer, hij moet komen” . . . De verpleger meende dat Gerrit ijde, — om hem tot rust te brengen, zond hij de boodschap aan den luitenant. Deze was gelukkig in een der naburige kampementen; hij kwam dadelijk. „Hebt ge mij wat te zeggen, Nelissen?” was de vriendelijke vraag met een blik vol meelij op het vermagerde gelaat van den lijder. „Luitenant,” sprak de zieke gejaagd in afgebroken woorden, „Albert — van avond met Marks . . . het is zijn verderf . . . ik zie het . . . er broeit

onheil . . . .” — „Bedaar, mijn jongen, wij zullen het verhinderen — ik zal doen wat ik kan.” — „Hij gaat te gronde . . . . luitenant . . . . red hem van avond van Marks . . . .” — Geheel ontroerd door de buitengewone onrust van den zieke, beloofde luitenant Meijer dat hij, te huis gekomen, dadelijk Albert bij zich zou ontbieden; „dan zend ik je onmiddellijk bericht, — ge kunt er zeker van zijn dat een samenkomst met Marks zal verhinderd worden, Nelissen!” en gerust gesteld door deze vriendelijke woorden, viel de zieke in een lichte sluimering. —

De avond was aangebroken; feestvreugde heerschte in de kampementen, allerwege weerklonken vroolijke liederen, de cantine was schitterend verlicht. Aan een der tafeltjes zat Albert met Marks en een anderen makker, die beiden den volgenden dag zouden vertrekken.

„De fijne luitenant heeft zijn best gedaan om mij hier vandaan te krijgen,” had Marks eenige dagen te voren tot zijn makker gezegd, — „Meijer is bang dat ik zijn beschermeling Albert zal bederven! — ’t zou doodjammer zijn van den braven jongen . . . .” spotte hij verder, „nu, hij is al aardig aan den gang . . . . en . . . . we zullen zien . . . . ik ben nog niet weg!”

„Is het je goed, als we hier nog een uurtje blijven zitten?” vroegde Marks op den bewusten feestavond aan Albert; later moeten wij er op uit, — zeg, Albert, ik heb van avond je hulp hoog noodig — die zul je me niet weigeren voor het laatst — ik zal je straks wel zeggen waarvoor — eerst een flinken borrel *ik* trakteer!” — De twee makkers plaagden Marks met zijn gulle bui; — „nu ja” zeide hij quasi-droefgeestig, „’t zal niet dikwijls meer gebeuren,” en hij schonk Albert weer het glas vol. Een ander soldaat, Nolens, kwam naar binnen, op hun tafeltje af. „Berends,” zeide hij tot Albert, „Luitenant Meijer

laat je vriendelijk verzoeken even bij hem te komen!" —

"Dat kan niet," riep Marks opstuvend, „we zijn vrij van dienst — Berends blijft bij ons!" — „'t is geen bevel, 't is een verzoek," was het antwoord, „'t is buiten den dienst om — Berends, Luitenant Meljer verzoekt het je dringend!" — „Loop heen," riep Marks in drift uitbarstend, „wij bedanken er voor om zoo gedrild en geringeloord te worden, — Berends heeft ons zijn woord gegeven, — hij blijft hier!" — Maar in zijn opgewondenheid ging Marks te ver, zijn gebiedende toon bracht Albert tot opstand; daarbj verrees plotseling voor zijn geest het angstige gelaat van Gerrit, — hij hoorde weer zijn dringend verzoek: „'t is misschien ook *mijn* laatste avond, Albert, kom bij *mij*;" zou Gerrit stervende zijn? — Haastig stond hij op. „Hoor eens, Marks," sprak hij, „'t is mijn zaak of ik gaan zal of niet; — Luitenant Meljer is altijd vriendelijk voor me, — kan ik hem dus van dienst zijn, dan ben ik gaarne daartoe bereid," en zonder een antwoord af te wachten, verliet hij met Nolens de cantine; de blik vol haat, dien Marks op hem wierp in het bewustzijn dat zijn valsche plannen verijdeld waren, werd gelukkig niet door Albert opgemerkt.

HOOFDSTUK VI.

Het keerpunt.

- - -

„Zoo, Berends," sprak de Luitenant, die alleen in zijn gezellig, luchtig vertrek was gezeten, „'t zal je wel moeielijk zijn gevallen je vroolijke kameraden te verlaten! — ik ben blij dat je gekomen bent, — van avond zou ik graag

een praatje met mijn dorpsgenoot hebben!" — Albert keek verschrikt op; — „ja, ja, van het begin af aan heb ik geweten, dat je de kleinzoon bent van onze goede oude Moeder Huiberts; dat was de reden, waarom ik je zoo dikwijls van dien slechten Marks verwijderd hield!" —

Albert, geheel verward, wist geen woord te zeggen, — hij keek strak voor zich, en werd beurtelings rood en bleek. — „Ga hier nu eens op je gemak zitten," vervolgde de Luitenant vriendelijk, — „we zijn buiten dienst — we komen samen als dorpsgenooten, — ik zal je eens voorlezen, wat mijn vader mij geschreven heeft." — En nu vernam Albert, hoe volgens Willems bekentenis aan den predikant, Marks en zijn metgezel de brieven van Grootmoeder en Hannes hadden achtergehouden en verscheurd, om Alberts terugkeer naar de ouderlijke woning te voorkomen.

Albert wist niet wat hij hoorde — zijn bloed kookte, hij greep naar een dolk die op de tafel lag; „die Marks . . . wacht . . . ik zal hem . . ." riep hij, ziedende van drift, en wilde naar buiten snellen. „Neen, neen, Albert! zoo niet," sprak de Luitenant, hem haastig tegenhoudende, „gij blijft hier, — bedenk dat gij zelf in alle opzichten heel veel schuld hebt, evengoed als Marks — wij zullen de zaken eerst eens kalm bepraten dan kan nog veel weer terecht komen. Zeg mij, wat waren de plannen voor dezen avond?" De bedarende woorden van den Luitenant misten hunne uitwerking niet. Albert deelde mede zooveel hij wist, — ook eenige uitdrukkingen van Marks, waarop hij geen acht had geslagen, doch die hem nu te binnen kwamen; de Luitenant schreef haastig een briefje, dat dadelijk moest bezorgd worden. Veel werd nog gesproken over het verleden, Albert vertelde van zijn vertrek, — hoe hij Gerrit en zijne moeder in die treurige oogenblikken had leeren

kennen, en nu — nu zou hij ook dien trouwen vriend verliezen! Gerrit had hem zoo dikwijls van verkeerde wegen teruggehouden. „Ja,” voegde de Luitenant er bij, „en zonder zijn zorgzame tusschenkomst, zoudt ge dezen avond wellicht voor uw geheele leven ongelukkig zijn geworden. God zij gedankt dat ge aan dien Marks ontkomen zijt! — Maar kom, Albert, ge moet eens gaan zien, of de mail wellicht brieven voor u heeft gebracht, — tenminste Vader schrijft er over!”

Brieven uit Holland voor hem! tot nu toe had hij zich weinig bekommerd over de aankomst der mail, die hem noch blijde, noch droeve tijding bracht. Brieven voor hem! hij voelde plotseling welk een leegte het was geweest, nooit — nooit eenig schrijven te ontvangen van wie men liefheeft, en na hartelijke dankbetuigingen aan Luitenant Meljer, spoedde hij zich naar zijn kampement. Verlichting, feestelijkheden, gezang en feestvierenden, alles liet hem onverschillig, — slechts ééne gedachte bezielde hem: „zouden er brieven voor *hem* zijn?”

Ja, er waren brieven — twee — hij zag het schrift van Grootmoeder, en in de eerste opwelling zijns harten drukte hij den brief aan zijn lippen.

Spoedig naar de slaapzaal, — daar was hij alleen, en zou niemand hem hinderen; — hij tuurde op het dierbare handschrift, met oogen vol tranen, — eindelijk opende hij de enveloppe, de brief lag voor hem.

„Mijn beste, lieve jongen,” las hij; — dat was te veel, hij barstte uit in snikken, en verborg het gelaat in zijn handen; — „Grootmoeders beste jongen,” zooals zij hem in zijn kinderjaren noemde, hij, die haar op haar ouden dag zooveel leed had aangedaan, wellicht hare gezondheid had geknakt, — o, hij zou het zich zelven nooit kunnen vergeven! — Welk een teedere liefde, welk een verlangen

naar hem sprak uit die regelen met bevende hand geschreven! welk een diepe smart dat hij Grootmoeders liefde had kunnen verdenken, „hoe was dat mogelijk, mijn jongen?” — Toen allerlei dingen die hem het geliefde tehuis zoo levendig voor den geest brachten, — de bloeiende heide zoo prachtig in haar najaarstooi van rood en bruin, de boomgaard met rijk beladen vruchtboomen, en aan het eind van den brief de woorden: „Albert, denk er aan, — wie gezondigd heeft, mag tot den Heiland komen, — Hij zelf heeft immers gezegd: „Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekeering” — ga tot Hem, Albert, stort uw hart voor Hem uit in het gebed, — Hij kan helpen, Hij alleen.” Wederom boog hij het hoofd over de geliefde letteren, en met Grootmoeders brief in zijne handen, smeekte hij in diepe aandoening: „Heere Jezus, vergeef mij — red mij!” — Hannes' brief bracht hem op de hoogte van alles wat op de hofstede en in het dorp was gebeurd, — geen woord van verwijt, slechts liefde, oprechte liefde, en groote droefheid dat hun brieven niet in zijn bezit waren gekomen.

Ook de predikant schreef hem ernstig met hartelijke belangstelling, en vertelde hem dat zijn zoon, de luitenant, hen trouw op de hoogte had gehouden van alles wat Albert betrof; „de Heer geve dat ge verder voor den invloed van dien Marks zijt bewaard gebleven, en bij Hem, uwen Heiland, kracht hebt gezocht om den verzoeker te weerstaan! Albert, Albert wat had er van je kunnen worden!”

De eenzame uren waren als omgevlogen — weldra zouden zijne kamergenooten terugkeeren — hij legde zich te bed, en besloot zich slapende te houden, om niet door hun gesprekken in zijn overpeinzingen te worden gestoord. Bij het eerste groepje waren ook kennissen van Nelissen

en Albert; weldra trokken eenige uitdrukkingen Alberts aandacht. „Hij is mooi in den val geloopen!” zeide er een; — „wat een geluk dat Berends niet was meegegaan!” voegde Nolens er bij. — „Die ellendige Marks! hij is nu gelukkig voor goed onschadelijk gemaakt!” sprak een derde, „zoo’n schurk!” — „Wat is er gebeurd? Wat heeft hij gedaan?” riep Albert plotseling in groote opgewondenheid. „Je mag van geluk spreken, Berends, dat je werdt weggeroepen,” antwoordde Nolens, „Marks zou er je anders mooi hebben laten inloopen. Hij schijnt van een inlandschen bediende in het huis van den kolonel gehoord te hebben, dat deze een som gelds in zijn secretaire had geborgen, — daarop was hij belust! Van avond toen iedereen naar het feestterrein was, verkleedden hij en zijn makker Snijders zich eerst bij een ouden Chinees, — achter de bijgebouwen om kwamen zij met behulp van den bruinen kameraad in de kamer van den kolonel — reeds was de secretaire geopend — zij wilden zich meester maken van hun buit — maar jawel, daar werd het tweetal op heeterdaad gesnapt! — De politie scheen lont te hebben geroken, men had de schavuiten ongemerkt weten te volgen en, — je begrijpt de rest! Albert sidderde — hij herhaalde in gedachten de woorden van den predikant: „Albert, Albert, wat had er van je kunnen worden!” — Zijne kamergenooten waren weldra allen in diepe rust, — Albert alleen kon den slaap niet vatten, onrustig bewoog hij zich op zijne legerstede; in de nachtelijke stilte teekende al het voorgevallene zich met scherpe kleuren af voor zijnen geest, en met verbrijzeld hart, vervuld van diep berouw, fluisterde hij: „mijn God, mijn God, hoe zwaar heb ik gezondigd, en Gij hebt mij gered! — help mij, Heere Jezus, om tot U te komen!”

Den volgenden morgen, zoodra hij verlof kon krijgen

op voorspraak van Luitenant Meijer, spoedde Albert zich naar het hospitaal. Het geruststellende bericht omtrent Albert had den vorigen avond Gerrits onrust doen bedaren; de zwakte was evenwel zeer toegenomen, en toen Albert hem hevig ontroerd, dankte voor zijn trouwe zorg, scheen de zieke zich weinig meer te herinneren van wat hem zoozeer had beangstigd. „Albert,” fluisterde hij, „schrijf aan moeder.... nu dadelijk!” — Albert nam papier en inkt, en schreef in groote ontroering de afgebroken zinnestjes neder, die Gerrit met moeite uitsprak: „dank.... dank.... voor liefde en zorg.... de heerlijke Blijbelwoorden.... mijn Blijbeltje is voor Albert.... niet bedroefd zijn, moeder.... weerzien in den Hemel.... bij den Heer Jezus.... Teunus, de Heer Jezus heeft goed voor mij gezorgd.... Teunus.... braaf zijn.... beste, lieve moeder, ik ga naar huis.... tot weerziens.... allen....” Uitputting belette hem meer te zeggen; — haastig voegde Albert er nog eenige regelen bij; toen hij zich weder tot Gerrit wendde, was deze zich niet meer bewust van Alberts tegenwoordigheid; zijne gedachten waren bij Moeder — te huis —; een glimlach speelde om zijn mond: „heerlijk, naar huis.... de Heer Jezus heeft goed gezorgd, — kom, Moeder, kom!” — Luitenant Meijer kwam binnen, en drukte Albert bewogen de hand. Zwigend, vol innerlijke ontroering, stonden beiden eerbiedig naast de legerstede van den stervenden soldaat — nog eens sloeg hij de oogen op, een uitdrukking van blijdschap en vrede verspreidde zich over het jonge gelaat, nog een zucht, — toen

„Daalden onder zangen,
Om zijne ziel te ontvangen,
Gods engelen van omhoog.”

Gerrit, de brave zoon, de trouwe vriend, de christen-

soldaat, was heengegaan naar zijn heerlijk Hemelsch vaderland.

HOOFDSTUK VII.

Door duisternis tot licht.

Albert doorleefde een moeielijken, donkeren tijd; hij gevoelde zich als een wandelaar die, door den nacht overvallen, rond dwaalt in een dicht bosch, en nergens eenen uitweg kan vinden. De eerste dagen verkeerde hij in een staat van zenuwachtige overspanning; zijn droefheid over Gerrits dood was vermengd met innige dankbaarheid over de berichten van huis en zijne wonderbare redding door de tusschenkomst van den overleden vriend, en toen hij zich den eersten dag nederzette om te schrijven, getuigde elk woord van oprecht schuldbesef en innig berouw. Geen wonder dat deze brief, hoe aandoenlijk ook, een bron van blijdschap was voor allen, die hem liefhadden; toch bleef de vrees niet achterwege: „zou dit berouw nu duurzaam blijken te zijn?”

Gerrits moeder las en herlas met diepen weemoed Alberts eerste schrijven na den dood van haar zoon. Ondanks haar groot verlies vond zij troost in het heerlijk bewustzijn dat zijn jong leven anderen ten zegen was geweest, ja zelfs den afgedwaalden makker onder 's Heeren liefdevolle leiding voor ondergang had behoed. Langzamerhand verviel Albert echter in een staat van doffe moedeloosheid, hoe meer hij nadacht over het verledene, hoe dieper hij zijn schuld gevoelde, vooral toen bij het onderzoek nog meer misdrijven van Marks aan het licht kwamen.

Innerlijke schaamte deed hem zijne makkers ontwijken; neen, eerlijke flinke soldaten konden niet omgaan met hem, die aan zoovele uitspattingen van Marks had deelgenomen — zij moesten ook hem verachten — dat kon niet anders, — zelfs Grootmoeders bemoedigende woorden, hoe dikwijls ook herlezen, misten hunnen invloed op deze troostelooze zelfbeschuldigingen. Bij het verhoor van Marks moest ook Albert als getuige optreden, hij had twee valsche guldens in zijn bezit, die Marks hem op den bewusten avond had voorgeschoten. Toen Albert werd opgeroepen was het hem te moede, alsof dit minder ten doel had om tegen Marks te getuigen, dan wel om openlijk te erkennen hoezeer hij zelf had misdreven; hij beantwoordde gejaagd de vragen die hem werden gedaan, en deed telkens uitkomen dat eigen schuld hem ten val had gebracht — al had Marks de brieven niet verscheurd, hij zou toch niet naar huis zijn gegaan, meegesleept als hij werd door allerlei booze hartstochten. Iedereen zag dat de arme Albert zeer overspannen was; men had innig meelij met hem, en blikken van diepe verachting werden van alle zijden op Marks geworpen, wiens streven was geweest den jeugdigen makker voor goed ten onder te brengen, — tot nu toe had hij brutaal rondgekeken, maar eindelijk sloeg hij toch de oogen neder. Na het verhoor kwam Luitenant Meijer dadelijk bij Albert: „Berends,” sprak hij op bevelenden toon, „ik verwacht je om zeven uur bij mij aan huis,” wel wetende dat Albert, op deze wijze toegeproken, niet zou durven wegblijven.

Op het bepaalde uur stond hij dan ook voor zijnen Luitenant; „hoor eens, Albert,” zeide deze trouwhartig, „van avond zijn we weer samen als dorpsgenooten, waarvan de jongere zeker wel eens zijn hart zal willen uitstorten bij den ouderen, die hem zoo graag tot steun wil

zijn. — Ga eerst zitten, en dan moeten we eens heel vertrouwelijk over alles praten." Albert aarzelde eerst, maar getroffen door de vriendelijke toespraak, nam hij plaats. — „Ik begrijp best dat je je heel ellendig moet gevoelen," vervolgde de Luitenant, „hoe meer je over alles nadenkt, — maar zie je, mijn jongen, ik kan me ook voorstellen dat dankbare vreugd je hart moet vervullen, als je nagaat met hoeveel koorden der liefde de Heiland je weer tot zich heeft getrokken! ondanks alle pogingen van Marks, ondanks je eigen tegenstand heeft Hij je toch gered, dus wat een reden tot blijdschap! — Het is als hooren we den vader in de gelijkenis zeggen: „weest blijde met mij, want deze mijn zoon was dood, en is weder levend geworden, hij was verloren, en is weder gevonden." — Vergiffenis is je geschonken, — genade heeft je gered, — zoudt ge nu die vergiffenis niet blijde aannemen, je niet laten steunen en troosten door den Heiland vol liefde? Komaan, Albert, flink vooruit! nu geldt het om te getuigen van den Heer als een trouw christen-soldaat! geen moedeloos neerzitten, maar ijverig aan den arbeid waartoe de Heer je roept!" Langzamerhand week de droefgeestige uitdrukking van Alberts gelaat, en maakte plaats voor een trek van ernstige vastberadenheid, die er tot nu toe geheel had ontbroken.

„Ik dank u, Luitenant," sprak hij met bewogen stem, „dat u mij tot mijn plicht heeft teruggeroepen; ik zal mijn best doen, en den Heer vragen mij in mijne zwakheid bij te staan." Zachtjes aan ging toen het gesprek over allen in het lieve Vaderland, over vele veranderingen die hadden plaats gegrepen sinds het vertrek van den Luitenant acht jaar geleden, — over de laatste berichten van huis, over Liesje van den schoolmeester; „ja, ja; Albert," voegde Luitenant Meijer er lachend bij, „vergeet

haar niet, hoor, zij is een vriendinnetje van mijn zuster, en ik geloof dat die twee het dikwijls over je gehad hebben! Maar weet je wat wij moesten doen," zeide hij op zijn horloge ziende, „we hebben nog ruim een uur den tijd, — morgen vertrekt de mail, — als we van avond schrijven, zullen onze brieven juist tegen Kersttijd in Holland aankomen; op dat tafeltje ligt alles wat je noodig hebt, en ik zet me hier aan het schrijven." — Dat was uitstekend bedacht. — Albert zette zich aan het pennen met opgewekt gelaat, en toen de Luitenant onder het schrijven van terzijde naar het andere tafeltje keek, lachte hij vergenoegd bij zichzelf, en dacht: „Ziezo, nu zullen onze goede oudjes gelukkig niet door zoo'n troosteloozen brief van streek worden gebracht."

Kerstmis was daar, het feest zoo liefelijk schoon; gevierd in Noord en Zuid, in Oost en West — overal waar een arm menschenhart heilbegeerig uitziert naar de blijde Engelenboodschap, die vrede brengt aan vermoeiden en belasten, en een troostrijk licht doet opgaan zelfs in den donkersten nacht! — Daags te voren waren brieven uit Indië aangekomen in het vriendelijke Noordhollandsche dorpje, en het lezen van die welkome berichten deed 't harte vroolijk kloppen! — de verloren zoon was teruggekeerd in het Vaderhuis, — het afgedwaalde schaap tot rust gekomen bij den trouwen Herder, die in zijne oneindige liefde niet opgehouden had het tot zich te roepen! — blijdschap was er bij de Engelen Gods over den zondaar die zich had bekeerd, en van de aarde steeg de dankb're juichtoon ten hemel:

God heeft in den mensch behagen!
 Vrede op aarde — Jezus leeft!
 Alles loov' wat adem heeft,
 God heeft in den mensch behagen!

B E S L U I T.

Twee jaren waren verloop en sedert donkere wolken zich samenpakten boven de boerenhofstede van Huiberts, en de harten der bewoners vervulden van angst en vrees, maar, Godlof, zachtjes aan hadden vriendelijke lichtstralen zich een weg gebaad tusschen die wolken, en nu was er zonneschijn, vroolijke zonneschijn! al was het buiten somber, daar binnen zag men blijde gezichten, dáár klopten dankbare harten. De berichten uit Indië werden steeds met groot verlangen te gemoet gezien, zij waren een bron van vreugd voor Grootmoeder en Hannes, en geen mail vertrok of er was een brief bij van de oude vrouw Huiberts voor haren kleinzoon in het Indische leger.

Albert was met Luitenant Meijer naar Atjeh gegaan, en had deelgenomen aan de verrichtingen tegen de opperhoofden, die nog weigerden zich aan het Nederlandsche gezag te onderwerpen. Hij had zich meermalen gunstig onderscheiden — zelfs was zijn naam eervol vermeld geworden. In een der laatste gevechten werd hij evenwel ernstig aan het been gewond; en weldra bleek dat hij voor den militairen dienst niet meer geschikt zou zijn, want het been bleef eenigszins stijf. Hij zou dus naar Holland terugkeeren! zijn hart juichte, hoeveel het hem ook kostte Luitenant Meijer te verlaten, aan wien hij na al het gebeurde zich innig had gehecht; welk een heerlijk vooruitzicht was het allen die hij liefhad weder te zullen zien! De weken vlogen om; het afscheid was genomen; daarop volgde een voorspoedige reis, — en eindelijk, — o vreugd, eindelijk zette hij weder den voet op den vaderlandschen bodem!

't Was een wonderschoone Meidag — alles groeide en

bloeide, zong en jubelde, de geheele natuur was in liefelijk feestgewaad. Grootmoeder Huiberts liep bedrijvig heen en weer, van de kamer naar de keuken — van de keuken naar stal en erf, — het was haar onmogelijk rustig te blijven, — alles moest een feestelijk aanzien hebben, — overal viel wat te redderen! En dan de mooie bloemen, die, als blijde welkomstgroet voor den terugkeerenden zwerver, uit de pastorie en de schoolmeesterswoning naar de boerderij gezonden waren, hoe zou zij ze schikken, waar ze plaatsen om ze goed te doen uitkomen? en terwijl zij schikte en verschikte wierp zij ongeduldige blikken op de groote huisklok: de wijzers schenen vandaag wel voort te kruipen! Eindelijk wezen zij toch het uur aan, zoo verlangend te gemoet gezien — hoorde zij daar niet de stoomfluit? — ja, ja! — gauw naar de buitendeur vanwaar zij den weg een heel eind kon overzien, en terwijl zij met de hand hare oogen beschutte tegen het felle zonnelicht, tuurde zij in de verte. Zie, ginds — daar komen ze, de twee die haar zoo lief zijn Hannes en Albert. Zij wil hen te gemoet snellen, maar de knieën knikken, het geheele lichaam beeft — zij kan slechts de armen uitstrekken, en als zij het volgende oogenblik den geliefden jongsten kleinzoon aan het trouwe hart drukt, snikt zij met bevende stem: „Mijn jongen, mijn jongen, God zij gedankt, dat ge tot ons zijt teruggekeerd!”
